

УДК 657.3:005.93

В.В. Сопко

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку та оподаткування,
Київський національний
торговельно-економічний університет*

О.В. Фомина

*доктор економічних наук,
професор кафедри обліку та оподаткування,
Київський національний
торговельно-економічний університет*

О.М. Прокопова

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Київський національний
торговельно-економічний університет*

Організація обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства

У статті розглянуто поняття обліково-аналітичної системи та вимоги до інформації, що формується на окремих її етапах. Сформовано організаційну структуру системи обліково-аналітичного забезпечення підприємства і наведено її характеристики.

Ключові слова: обліково-аналітична система, інформація, облік, організація, аналіз, контроль, управлінські рішення.

В.В. Сопко

*доктор экономических наук, профессор,
заведующий кафедры учета и налогообложения,
Киевский национальный
торгово-экономический университет*

Е.В. Фомина

*доктор экономических наук,
профессор кафедры учета и налогообложения,
Киевский национальный
торгово-экономический университет*

Е.Н. Прокопова

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры учета и налогообложения,
Киевский национальный
торгово-экономический университет*

Организация учетно-аналитического обеспечения управления деятельностью предприятия

В статье рассмотрено понятие учетно-аналитической системы и требования к информации, которая формируется на отдельных ее этапах. Сформирована ор-

ганизационная структура системы учетно-аналитического обеспечения предприятия, приведены ее характеристики.

Ключевые слова: учетно-аналитическая система, информация, учет, анализ, контроль, организация, управленческие решения.

V.V. Sopko

*DSc in Economics, Professor,
Head of Accounting and Taxation Department,
Kyiv National University of Trade and Economics*

O.V. Fomina

*DSc in Economics, Professor,
Professor of Accounting and Taxation Department,
Kyiv National University of Trade and Economics*

O.M. Prokopova

*PhD in Economics, Associate Professor
of Accounting and Taxation Department,
Kyiv National University of Trade and Economics*

Organization of accounting and analytical support of enterprise activity management

In the article the concept of accounting and analytical systems, as well as requirements to information, which are formed on its separate stages, are considered. The organizational structure of the system of accounting and analytical support of enterprise is formed its descriptions are provided.

Keywords: accounting and analytical system, information, accounting, organization, analysis, control, administrative decisions.

Постановка проблеми

Для прийняття ефективних управлінських рішень керівникам підприємства необхідно володіти своєчасною, неупередженою та достовірною інформацією. Тому основним завданням, що стоїть перед менеджментом підприємства є обробка, генерування і передавання інформації у вигляді керуючих впливів, які ґрунтуються на раніше отриманих даних, від достовірності й повноти яких залежить успішне управління підприємством.

Процеси, які відбуваються в економіці країни, спонукають до підвищення якості та більш повного використання облікової інформації при врегулюванні організаційно- та соціально-економічних відносин, що зумовлює необхідність удосконалення системи збору та обробки інформації в розрізі максимально придатному для прийняття рішень.

Обліково-аналітична система на підприємстві є важливим інструментом управління інформаційною базою будь-якого підприємства, передбачає як накопичення інформації, так і її аналіз з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що визначають результати діяльності підприємства.

Сучасні підходи до управління, виникнення нових форм господарських взаємовідносин та постійно зростаючі інформаційні потреби менеджерів підприємств зумовлюють необхідність дослідження концептуальних положень організації обліково-аналітичної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питанням інформаційного забезпечення аналітичної роботи на підприємстві та організації обліково-аналітичної системи присвячено багато наукових праць таких вчених, як Барановської С.П. [1], Гудзинського О.Д. [2], Г.Г. Кірейцева [2], Т.М. Пахомова [2], Тітаренко Г.Б. [3], М.Д. Корінько [3], Попова Л.В. [4], Б.Г. Маслова [4], І.А. Маслової [4], Садовської І.Б. [5], Пуцентейла П.Р. [6], С.Л. Макоди [7], В.В. Нагайчук [8], В.В. Вольської [9], Шкарабана С.І. [9] та інших.

Визначаючи вагомий науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, слід зазначити про наявність невирішених питань, зокрема, щодо організації обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства.

Формулювання цілей статті

Метою цієї роботи є дослідження процесів організації обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Основними функціональними компонентами інформаційної системи підприємства є облік та аналіз. Оперативність збирання та обробки виробничої, комерційної, фінансової та інших видів інформації, забезпечення зацікавлених користувачів об'єктивною інформацією про фінансовий стан і результати діяльності підприємства – основні функції обліку. Аналіз – функція, яка за допомогою аналітичних та економіко-математичних методів досліджує наявність, структуру, динаміку економічних показників, вивчає ефективність їх використання, розглядає вплив різних факторів на фінансовий стан підприємства. Бухгалтерський облік є основним джерелом інформації, необхідної для аналізу з метою прийняття управлінських рішень [1].

Система обліково-аналітичного забезпечення відіграє важливу роль у функціонуванні системи управління діяльністю підприємства, забезпечуючи взаємодію різних структурних підрозділів підприємства.

Так, Барановська С.П. під обліково-аналітичною системою розуміє систему, що ґрунтується на даних оперативного, статистичного, фінансового й управлінського обліку, включно з оперативними даними, і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу, довідкову та інші види інформації [1].

Гудзинський О.Д. визначає обліково-аналітичну систему як інтегровану систему прийомів обліково-аналітичного забезпечення менеджменту шляхом здійснення специфічних внутрішньосистемних та загальносистемних функцій [2].

Тітаренко Г.Б. та Корінько М.Д. трактують, що обліково-аналітична система – це система, що базується на даних бухгалтерського обліку, включно з оперативними даними, і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу, довідкову та інші види інформації. Тому обліково-аналітична система являє собою збір, опрацювання та оцінку всіх видів інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень на мікро- і макрорівнях [3].

На думку Л.В. Попової, Б.Г. Маслова та І.А. Маслової сутність обліково-аналітичної системи полягає в об'єднанні облікових та аналітичних операцій в один процес, проведенні оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності цього процесу і використанні його результатів при виробленні рекомендацій для прийняття управлінських рішень [4].

Таким чином, система обліково-аналітичного забезпечення полягає в об'єд-

нанні облікових та аналітичних операцій в один процес, забезпеченні безперервності та використанні його результатів для прийняття управлінських рішень.

Основними завданнями обліково-аналітичної системи підприємства є [5]:

- аналіз діяльності підприємства за вказаними напрямками;
- облік господарських операцій за цільовими напрямками на базі бухгалтерського обліку з додаванням нефінансових показників;
- контроль за використанням матеріальних та нематеріальних ресурсів, за правильним відображенням усіх господарських операцій на етапах планування, обліку та за достовірністю аналітичних даних;
- планування діяльності підприємства, зокрема, господарських операцій; видів діяльності: операційної, інвестиційної, фінансової, податкової; центрів відповідальності та підприємства загалом;
- формування аналітичних бюджетів як джерел акумулювання планової, облікової та аналітичної інформації.

Ефективність обліково-аналітичної системи залежить, насамперед, від урахування специфіки діяльності підприємства. Оскільки в основі обліково-аналітичної системи лежить системний підхід, що дозволяє розглядати підприємство як складний об'єкт, який складається з низки підсистем, то і обліково-аналітична система на підприємстві повинна складатися з ряду підсистем. У загальному вигляді в обліково-аналітичній системі виділені наступні підсистеми: інформаційного забезпечення, облікова, аналітична і підсистема аудиту. Всі елементи підсистем мають різні цілі, завдання, об'єкти, методи, призначені для різних користувачів інформації. Однак важливою рисою, котра їх об'єднує, є те, що їхня інформація використовується для прийняття рішень на підприємстві [6].

Взаємозв'язок підсистем обліково-аналітичного забезпечення наведемо на рис.

Представлена на рисунку схема системи обліково-аналітичного забезпечення включає в себе інформацію про внутрішнє та зовнішнє середовище діяльності, призначену для управлінського персоналу: фіксування фактів здійснення операцій у фінансовому обліку, дані внутрішньої звітності управлінського обліку, перевірка достовірності інформації та аналіз одержаних даних. Етап перевірки – на рівні внутрішнього контролю (аудиту), на якому перевіряється облікова інформація, що надходить аналітичному відділу та керівнику підприємства. На основі сформованої інформації приймаються управлінські рішення, від яких залежить результат діяльності підприємства.

Саме на аналітичному етапі реалізується формування великих масивів інформації. Аналітична підсистема являє собою основу для вироблення оптимальних економічних рішень для управління. Вона дає змогу вчасно помітити розвиток як негативних, так і позитивних тенденцій, та виявити чинники впливу.

На основі різних методик аналізу розробляються варіанти управлінських рішень, які дозволяють загальмувати розвиток негативних тенденцій і створити сприятливі умови для прогресивного розвитку [6].

Послідовне дотримання кожного етапу може гарантувати реалізацію поставлених цілей у сфері управління підприємством. Основним елементом запропонованого механізму обліково-аналітичної системи є економічний аналіз, який передбачає комплексну методику обробки обліково-аналітичної інформації, котра є необхідною для прийняття та обґрунтування управлінських рішень та їх оптимізації [6].

Налагоджений взаємозв'язок підсистем обліково-аналітичного забезпечення підвищує якість і розширює сферу практичного застосування інформації, пози-

Рис. Взаємозв'язок підсистем обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством

Джерело: скомпоновано на підставі [3-5] та [6-9].

тивно впливаючи на змістовність управлінської звітності, тобто на ефективність та безперервність управлінської інформації для користувачів. Зазначене розкриває сутність і головне призначення обліково-аналітичної системи, реалізацію якої доцільно покласти на аналітика і бухгалтера, що займається первинною обліковою та аналітичною інформацією. Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення застосовується для визначення якісного стану облікових та аналітичних процесів, які є необхідними, для задоволення інформаційних потреб керівників і достатніми для прийняття управлінських рішень [7].

Формування обліково-аналітичного забезпечення залежить від таких факторів, як налагодженість системи збору інформації, узагальнення та обробки її потоків, оперативність реагування, чіткість та координація управлінських дій та рішень. Завдяки обліково-аналітичному забезпеченню виконується функція візуалізації фінансової картини даних по підприємству та виникає можливість створення максимально комфортних та перспективних умов для економічного зростання та розвитку підприємства.

Висновки

Отже, обліково-аналітична система управління – це система, що включає облікову, аналітичну та контрольні підсистеми. Система обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства повинна відповідати вимогам формування необхідних облікових та аналітичних даних, використовувати інформацію про зовнішнє та внутрішнє середовище діяльності підприємства, що забезпечить виконання її аналітичної та контрольної функцій.

Запропонована схема організації обліково-аналітичної системи підприємства забезпечить аналітичний відділ інформацією, яка буде відповідати встановленим вимогам, сприятиме точності, повноті, корисності, значущості, достовірності та порівнянню одержаних даних, унеможливилюватиме систематичні помилки.

В умовах зростаючої глобалізації і взаємного інтегрування національної економіки на підприємства впливають різні фактори, як внутрішні, так і зовнішні (споживачі, покупці, постачальники та конкуренти, державна влада, різні соціальні сили, засоби масової комунікації тощо). Саме тому перспективним є розвиток методології та організації обліково-аналітичного забезпечення в стратегічному напрямку, для врахування зовнішніх факторів та мінімізації ризиків діяльності підприємства.

Література

1. *Барановська С. П.* Обліково-аналітичне забезпечення як невід’ємна складова управління підприємством [Текст] / С. П. Барановська // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : [збірник наукових праць] / відповідальний редактор О. С. Кузьмін. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 8-11 с.
2. *Гудзинський О.Д.* Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / Гудзинський О.Д., Кірейцев Г.Г., Пахомова Т.М. // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 3. – С. 89–93.
3. *Титаренко Г.Б.* Методичні підходи для побудови обліково-аналітичної системи з використанням експертних оцінок / Титаренко Г.Б., Корінько М.Д. // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 4. – С. 66–69.
4. *Попова Л.В.* Основные теоретические принципы построения учетно-аналитической системы / Попова Л.В., Маслов Б.Г., Маслова И.А. // Финансовый менеджмент. 2003. – № 5. – С. 34–37.
5. *Садовська І.Б.* Обліково-інформаційне забезпечення управлінського аналізу // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: зб. наук.-прикл. пр. «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – № 647. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – С. 498–503.
6. *Пуцентайло, П.Р.* Обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємства / П.Р. Пуцентайло // Інноваційна економіка. – 2015. – № 3 (58). – С. 228–233.
7. *Макода С.Л.* Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством / С. Л. Макода // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2016. – Вип. 177. – С. 131-136. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_177_17.
8. *Нагайчук В. В.* Організація обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом / В. В. Нагайчук // Агросвіт. – 2011. – № 1. – С. 45-48. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2011_1_11.
9. *Шкарабан С.І.* Діагностика і прогнозування фінансово-господарського розвитку акціонерного товариства : монографія / С.І. Шкарабан, Б.М. Корецький, О.В. Ярошук. – Тернопіль: ТАЙП : Рада, 2010. – 300 с.